

Рецензия

От проф. д-р Павел Павлов

Заместник-ректор по научно-изследователската дейност

Варненски Свободен Университет „Черноризец Храбър“

Относно : Дисертационния труд на Виктория Мирославова Маринова-Николова,

Докторант в Катедра « Администрация, управление и политически науки « - факултет « Международна икономика и администрация « - ВСУ «Черноризец Храбър» за получаване на образователна и научна степен « доктор» по научна специалност « Икономика и управление», в професионално направление 3.7. «Администрация и управление», докторска програма «Организация и управление извън сферата на материалното производство»

Основание за представяне на рецензията : участие в състава на научното жури - рецензент по защита на дисертационния труд ,съгласно Заповед на Ректора на ВСУ „ Черноризец Храбър “ № 709 от 21.06.2017 и Протокол № 1 от заседание на научното жури.

1.Информация за докторанта

Виктория Мирославова Маринова-Николова е докторант на самостоятелна подготовка в Катедра « Администрация ,управление и политически науки», Факултет «Международна икономика и администрация», ВСУ «Черноризец Храбър».По време на докторантурата , Виктория Мирославова Маринова-Николова много активно сътрудничеса с Университета и Катедрата ,като взимаше активно участие в научния и преподавателски процес. Много добре се представи на всички докторски минимума. Изследването е обсъдено на заседание на Катедрата / два пъти / и са проведени и консултации по най- важните изводи и резултати от труда. Бележките и препоръките за взети под внимание при финализирането на дисертацията. Определено мога да заявя, въз основа на моите наблюдения, че Виктория Маринова-Николова е един организиран и мотивиран изследовател, познаващ обекта и предмета на изследването ,което представя за защита.

2. Характеристика на Дисертационния труд

Дисертационното изследване на Виктория Мирославова Маринова-Николова на тема : «Дисонанси и перспективи при проектното управление на средствата от ЕС (2014-2020)» е с обем от 214 страници, от които 150 страници основен текст. Структура на дисертацията включва : увод, три глави, заключение, списък на съкращенията, списък на използваните източници и литература и шест приложения. Съдържанието на главите е представено в отделни параграфи ,а в края на всяка глава са направени конкретни изводи изведени от текста на главите . Дисертацията е добре илюстрирана – съдържа 14 графики и 8 таблици. Списъкът на използваните литературни източници се състои от 157 заглавия на български и английски езици, а също и от интернет източници. Това показва, че докторантката добре познава основната литература публикувана по темата на дисертацията и добре борави с нея .

Уводът на дисертация включва всички изискуемите елементи и те са обосновани съответно: актуалност и значимост ,обект и предмет , изследователски проблем ,а авторовата теза е формулирана по следния начин : „...„научените уроци““ през изминалия програмен период 2007-2013г. следва добре да се познават и да се отразят в нормативната уредба, осигуряваща работата по проекти на бенефициентите по Оперативните Програми от една страна и на администрацията от друга страна, през периода 2014-2020 г. “ . Приемам авторовата теза като основателна и защитена с изследването .

Целта на дисертацията /да установи дали в периода 2014-2020 г., са настъпили промени при подготовката, реализирането и администрирането на европейските проекти, следствие на прилагането на „научените уроци“, стават ли те предпоставка за намаляване на административната тежест / е

ясно определена и са изведени и пет съответстващи задачи на дисертацията. Следва да се отбележи ,че последните са изпълнени и резултатите и посочените приноси са доказателство за това .

Методологията на изследването включва два основни метода : анализи /документален- предимно на нормативната база за прилагането на Европейските структурни и инвестиционно фондове /и на бенефициентите/ и емпирично изследване за идентифициране на „ критичните места“, които срещат бенефициентите при изпълнението на проекти през периода 2007-2013 г., финансирани със средства от Европейския съюз чрез оперативните програми. Тези методи са подходящи за постигане на целта и изпълнение на задачите посочени в дисертацията , а емпиричното изследване е направено прецизно и със съответен подходящ даден в приложение към текста инструментариум .

Основните изводи от дисертационното изследване са систематизирани в заключението и те доказват заявената авторова теза. Дисертацията е едно балансирано изследване от гл. т. на теоретичен и практико-приложен аспект. Това обстоятелство го прави не само интересно, но и възможно за използване в практиката на управление на Европейските Структурни и Инвестиционни Фондове в България .

Докторантът Виктория Мирославова Маринова-Николова има четири самостоятелни публикации в различни издания /посочени в дисертацията и в автореферата/ ,от които три в университетски научни сборници и една в сборник от доклади от кръгла маса с международно участие. Публикации са пряко свързани с обекта и предмета на дисертационното изследване и са поместени в официални издания. Считаю, че публикационната активност на докторанта е добра .

Авторефератът съответства на текста на дисертацията. Структуриран е и е форматиран според „Методическите насоки за разработване на

автореферат на дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „доктор““ на Катедра « Администрация, управление и политически науки» - ВСУ „Черноризец Храбър“. Приемам автореферата като добра , кратка форма на всичко направено в изследването, както и на постигнатите научни и приложни приноси и резултати.

Първата глава на дисертацията е посветена на един много актуален въпрос за Европейския Съюз и за България ,а именно на КОХЕЗИОННАТА ПОЛИТИКА КАТО ИНСТРУМЕНТ НА СБЛИЖАВАНЕ. В логическа връзка са разгледани: Политиката на сближаване чрез инструментите на проектното финансиране ; Обща стратегическа рамка (ОСР) за периода 2014-2020 г. за Европейските Структурни и Инвестиционни фондове и механизмите за управлението и координация на фондовете. Анализът е задълбочен и показва много добро познаване на механизмите за управление предимно насочен към българската управленска практика в контекста на кохезионната политика и прилагането на фондовете.Изводите от първа глава съответстват на направения анализ като най-важен и напълно приемлив от тези изводи може да се посочи : „Координация между фондовете постига концентрация на средства по целите на стратегията „Европа 2020“, води до опростяване чрез по-съгласувана уредба за планиране и изпълнение. Хармонизира правилата за допустимост и разширяване на опростените възможности по отношение на разходите, така че да се намали административната тежест за бенефициенти и управляващите органи“

Втората глава на дисертацията третира много актуалния въпрос за ПОДХОДИТЕ КЪМ УПРАВЛЕНИЕТО И РЕАЛИЗАЦИЯТА НА ПРОЕКТИ СЪС СРЕДСТВА ОТ ЕС . Анализът се основава на извесния и прилаган от самото начало на европейското финансиране „Цикъл на управление на проекта“ и се отнася за текущия програмен период 2014-2020 г. Въпреки ,че на практика това е много често анализиран подход за управление на европейските програми и фондове, докторантът умело го свързва с категоризиране на

бенефициентите и дефиниране на инструментите за повишаване на техния капацитет, нещо от което се оказва ,че те постоянно имат потребност. Интересен и оригинален е представеният анализ, който представя „критичните места“ при подготовката, реализирането и администрирането на европейските проекти финансирани от Европейските Структурни и Инвестиционни Фондове. Последният е резултат от самостоятелно авторово проучване и това показва възможностите на докторанта за провеждане на емпирични изследвания с подходящ инструментариум. Изводите от втора глава на дисертацията съответстват на направения анализ като най-важен от тези изводи ,който доказва авторовата теза е : «Познаването и прилагането на добри практики от периода 2007-2013 г. в създадената концепция за усъвършенстване на административен капацитет на бенефициентите през периода 2014-2020 г. за работа по проекти, е в състояние да осигури успешното привличане на финансовите средства от оперативни програми за решаване на регионални, фирмени или общностни проблеми». В този смисъл анализ на „критичните места“ при подготовката, реализирането и администрирането на европейските проекти финансирани от Европейските Структурни и Инвестиционни Фондове /ЕСИФ/ ,следва да се публикува и да се обсъди с бенефициенти по различни програми.

Третата глава на дисертацията разглежда един много стойностен проблем свързан с динамизирането на процеса за намаляване на административната тежест чрез ИСУН 2020 като системата за осигуряване на електронна комуникация между различните страни участващи в процеса на управлението на операциите от Европейските Структурни и Инвестиционни Фондове. Обосновават се и научно - приложни подходи и инструменти при подготовката, реализирането и администрирането на европейски проекти съфинансирани от ЕСИФ. В дисертацията е представен и Пилотен модел за изграждане на “Експертен екип за проекти” (Expert

Team Projects – ETP) в помощ на бенефициенти. Считам за много полезен и приложим този модел и за един от оригиналните приноси на тази дисертация.

3. Оценка на резултатите и приносите на докторанта

Считам ,че темата на дисертацията определено е актуална и комплексна от гледна точка на множеството регламенти и нормативни документи ,които следва да се познават и използват при управлението на проекти за текущия програмен период и за това в изследването се отделя значимо внимание на проблема с минимизирането на административната тежест за бенефициентите за работа по проекти от ЕСИФ. Наред с това практиката по управление на проекти от фондовете вече е доста богата и трудно се поддава на обобщение. В този смисъл определено мога да заявя, че постигнатите резултати и посочените приноси са стойностни, добре систематизирани и във висока степен полезни за практиката.

Приемам, всички приносите посочени от докторант Виктория Мирославова Маринова-Николова като са резултат от изследването. Считам ,че са представени адекватно в дисертационния труд . Според мен, най-важният принос е Пилотният модел за изграждане на “Експертен екип за проекти” (Expert Team Projects – ETP). Той определено е приложим в управленската практика и усилията на докторанта в това отношение следва да продължат. Подтвърждавам,че идентифицираните и систематизирани „критичните места“ при изпълнение на проекти, финансирани от ЕСИФ също е много полезен и оригинален принос с произход проведено самостоятелно емпирично изследване като последното е представено много добре и детайлно.

Одобрявам предложените от автора приноси .Считам, че те съответстват на наукометричните изисквания за научно – приложни

приноси / обогатяване на съществуващите знания с нови изследвания/ и приложни приноси /приложения на научните постижения в практиката ,в случая- в управленската практика по ЕСИФ/.

3.Критични бележки и препоръки към дисертационния труд

В дисертацията се прави анализ на „критичните места“ при управление на проекти финансирани от ЕС ,но не е ясно кога е проведено емпиричното изследване и тъй като практиката се обогатява непрекъснато е могло да се направи допълнително проучване за да се анализира промяна на „критичните места“ във времето ,ако има такава .

Представеният пилотен модел не включва детайлен алгоритъм за преминаване от „възможност към реалност“ ,т.е. не са описани последващите стъпки да за стане управленска практика , а тяхното описание би увеличило вероятността моделът от пилотен да стане работещ.

Описанието на Цикъла на управление на проекта не включва генезиса му, което би задълбочило теоретичната обосновка на тезата.

Основните ми препоръките са свързани с посочените по-горе критични бележки :

Да се проведе още едно емпирично изследване по възможност със същите бенефициенти и същия инструментариум и да се направи сравнителен анализ на критичните места по управление на проектите финансирани от ЕСИФ. Да се даде публичност на този анализ.

Да се опише детайлен алгоритъм за въвеждане на пилотния модел и да се доведе до знание на управляващите ЕСИФ в България.

Да се продължи изучаването на проектния цикъл в теоретичен аспект и след допълнение на параграф 2.1.от дисертацията да бъде публикувано като студия или статия в специализирано научно издание.

4.Въпроси

1. Както е известно ,обучение на бенефициентите изпълняващи проекти по ЕСИФ се прави отдавна и почети непрекъснато. Въпреки това се установява /както и във дисертацията/,че капацитетът за работа по целия цикъл на управление на проекти на бенефициентите следва непрекъснато да се повишава и осигурява. На какво според Вас се дължи постоянният характер на този процес/ повишаване на капацитета за работа по проекти на бенефициентите / ?

2. Считате ли ,че ИСУН като система за управление и автоматичен обмен на информация с други електронни регистри в страната по повод оперирането със средства от ЕСИФ може да функционира оптимално при условие, че усилията на държавата за въвеждане на електронно управление все още продължават ?

3. Считате ли ,че сте посочили всички ограничения на това изследване в увода на дисертацията ? Ако да – то дайте кратка обосновка ,ако не – посочете и други ограничения ,които бихте идентифицирали сега – след като изследването е факт ?

4. Кои са основните предизвикателства за въвеждането на Пилотния модел предложен от Вас ?

5. Заключение по дисертационния труд на докторант Виктория Маринова – Николова

Независимо от направените по- горе критични бележки считам ,че представеното изследване притежава необходимата научна значимост и оригиналност необходими за докторска дисертация и е собствено изследване и отговаря на стандартите за докторска дисертация .

Приемам дисертационния труд на Виктория Маринова – Николова за завършен в съответствие с изискванията на Закона за развитието на академичния състав в Република България/ ДВ, бр. 38 от 21.05.2010г. , изм.

ДВ, бр.81 от 15.10.2010 г. и изм. ДВ, бр.101 от 28.12. 2010 г./ и Правилника към него .

Предлагам на Уважаемото Научно Жури да й бъде присъдена **образователна и научна степен « доктор» по научна специалност « Икономика и управление».**

Юни 2017г.

Рецензент : подписано

/ Проф.д-р Павел Павлов /

Гр. Варна